

2020-03-12

dnr 5.2.2-2020-227

Naturvårdsverket

registrator@naturvardsverket.se

Sámediggi
Sámedigge
Sámedigge
Saemiedigkie

Yttrande avseende samråd enligt artikel 4-5 i ECE-konventionen (Esbokonventionen) gällande kvartsbrott på Nasafjäll, Rana kommun. Ärendenummer: NV-05094-18

Bakgrund

Bolaget Elkem ASA har ansökt om tillåtelse enligt forurensningsloven för drift av Nasafjell kvartsförekomst. Kompletterande dokumentation har skickats på remiss till Sverige enligt Esbokonventionens artikel 5.

Sametinget i Sverige har tidigare (se bilaga 1-6), 28 mars 2018, 15 augusti 2018 och 14 februari 2020 yttrat sig i ärendet till Närings- och fiskeridepartementet, 2 november 2015 avseende detaljreguleringen till Kommunal- och moderniseringsdepartementet. Sametinget har också yttrat sig till Renindriftsforvaltningen Nordland 26 november 2012 och Rana kommune 2 januari 2014. Sametinget hänvisar i stort till sina tidigare yttranden och detta yttrande ska därför läsas tillsammans med dem.

Renskötseln i området och områdets värde

Renskötseln i Nasafjell berör både norska reinbeitedistrikt (Saltfjellet och Ildgruben) och svenska samebyar (Gran, Svaipa och Semisjaur-Njarg). Området är en del av ett kulturlandskap som samerna nyttjat under lång tid. Området har ett högt värde för renarna och renskötseln, det är multifunktionellt och nyttjas året. Sametinget har gjort bedömningen att området är centralt för de berörda svenska samebyarna med tanke på beteskvalitet och funktionalitet.

Inom varje sameby skall det finnas grundläggande förutsättningar för rennäringen. Detta innebär att det skall finnas en säker tillgång till åretruntmarker och vinterbetesmarker som har en avgörande betydelse för rennäringens bedrivande. Rennäringen är beroende av flexibilitet då renen styrs av vädret och omgivande störningsfaktorer.

Konsekvensanalysen

Sametinget anser inte att samexistens är möjligt då de negativa konsekvenserna för renskötseln och den samiska kulturen är stora trots att brytning planeras ske april till oktober. Bolagets beskrivningar och bedömningar delas heller inte med renskötselns företrädare. Sametinget anser att konsekvensanalysen är bristfällig och saknar följande beskrivningar:

- Konsekvenser under anläggningstiden.
- Samlad bedömning av kumulativa, permanenta, tillfälliga, sociala och kulturella effekter. Bolaget har inte analyserat effekterna av kvartsbrottet på Nasafjell

---

Cujuhus/adress	Telefodna/telefon	Fákxa/tefefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

tillsammans med all annan verksamhet inom berörda samebyar, hur det kan komma att påverka samebyarnas nyttjande av både åretrunt- och vinterbetesmarkerna på svensk sida.

- Psykosociala konsekvenser för renskötarna och deras familjer och andra.
- Sammanblandningar dels mellan samebyarna men också mellan reinbeitedistrikt och samebyar.
- Konsekvenserna för renskötselns bärkraftighet och resursnyttjande samt långtgående konsekvenser som reproduktion och slaktuttag.
- Folkrättslig utredning.

Den gränsöverskridande renskötseln kommer att påverkas av ökad mänsklig aktivitet, minskad betero, barriärer i landskapet, förlust och förstörelse av betesland, förlust av flyttleder (inklusive fri strövning), ökad trafik och renpåkörningar, sammanblandningar av renar, ökad turism och friluftsliv. Sametinget bedömer att störningszonen kan vara upp till 14 kilometer. Renskötseln kommer påtagligt att försvåras då konsekvenserna för renskötseln, den samiska kulturen och berörda samer blir stora och oacceptabla. Det finns inte relevanta åtgärder för att minska skada eller kompensera för förlorade marker.

Traditionell kunskap - árbediehtu

Sametinget anser inte att den samiska traditionella kunskapen - *árbediehtu* - har beaktats fullt ut. Traditionell kunskap och sedvanebruk är skyddade i artikel 8j och 10c i Konventionen om biologisk mångfald. För Sveriges och Norges del berör konventionen samerna och förpliktar länderna att främja samiska traditionella näringar och den samiska kulturens bevarande och utveckling. En grundprincip är att traditionell kunskap ska värderas lika som annan kunskap. En uppgift är att främja fullt och effektivt deltagande i utökning, förvaltning och skötsel av områden. Sametinget anser att stor tyngd måste läggas vid samernas åsikter eftersom de utarbetat kunskaperna om samebyns renskötsel och kultur vilket innebär att de är experter på hur naturresurserna nyttjas av renarna inom samebyn. De samiska traditionella kunskaperna är vidareförmedlade genom generationer men är ändå inte en gammal eller ålderstigen kunskap, utan den inkluderar kunskap som används idag och som också vidareutvecklas.

Sametingets samlade bedömning

De gränsöverskridande konsekvenserna för den samiska kulturen och renskötseln är oacceptabla. Sametingets bedömning är gruvverksamhet på Nasafjell ska avslås på grund av de stora och långtgående konsekvenserna för den samiska kulturen och renskötseln. Det finns inga relevanta åtgärder som kan mildra konsekvenserna i detta område och renskötselns bedrivande kommer därför påtagligt försvåras. Det är ett oacceptabelt intrång i den samiska kulturen och de samiska rättigheterna. Konsekvensanalysen är bristfällig och har bland annat inte belyst och tagit hänsyn till sociala och kulturella effekter av ansökt verksamhet tillräckligt. Det är många samer och renskötare som berörs. Relationer mellan grannsamebyar och reinbeitedistrikt samt kommande generationer kommer att påverkas. Forskning visar att konkurrerande markanvändning är en av de faktorer som har störst betydelse för renskötseln och att det även kommer att ha stor betydelse för effekterna av ett förändrat klimat. Frågan om renskötselns och den samiska kulturen förutsättningar ska sättas in i sitt sammanhang när det gäller marker som ursprungsbefolkningen traditionellt

---

Cujuhus/adress	Telefodna/telefon	Fákxa/telex
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

brukat samt brukar och enligt folkrättsliga principer har samerna rätt att avgöra om exploateringar ska ske eller inte.¹ Sametinget vill påminna om att statliga myndigheter har en skyldighet att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla allmänintresset rennäring. Både Norge och Sverige ska leva upp till de uppsatta mål och de internationella konventioner som skrivits under.

I Sametingets yttrande har avdelningschef Lars-Ove Sjajn beslutat efter föredragning av samhällsplanerare Anne Walkeapää, Rennäringsavdelningen.

Bilagor:

1. Yttrande från Sametinget (2012-11-26) – Nasafjellet kvartsförekomst Sak 05/294
2. Yttrande från Sametinget (2014-01-02) – Plan 6022: Detaljregulering Nasa kvartsförekomst 2. Gangs offentlig ettersyn
3. Yttrande från Sametinget (2015-11-02) – Detaljregulering for Nasa kvartsförekomst
4. Yttrande från Sametinget (2018-03-28) – Søknad om ekspropriasjon av nødvendige rettigheter for utvinning av kvartsförekomst i Nasafjell
5. Yttrande från Sametinget (2018-08-15) – Kompletterande om søknad om ekspropriasjon av nødvendige rettigheter for utvinning av kvartsförekomst i Nasafjell
6. Yttrande från Sametinget (2020-02-14) – Høring av konsekvensanalyser for reindrift

---

¹ Free Prior and Informed Consent, FPIC

Cujuhus/adress	Telefovdna/telefon	Fákxa/telefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se